

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 11. h. Expedice se nachází u města Pešti na masném trbu v 1. poschodí. Za inserty platí se mimo kolek 30 kr. za řádek 3 kr. poprvé, 2 kr. podruhé.

DALIBOR.

Předplácí se: půll. 1 zl. 50 kr., celor. 3 zl. r. č. S poštou: půll. 1 zl. 70 kr., celor. 3 zl. 40 kr., rak. čísla. Pro státy německé: půll. 1 toľ., 8 nov. gr. celoročně 2 toľ. 16 nov. gr.

Časopis pro hudbu, divadlo a umění vůbec.

Odpovědný redaktor: Emanuel Meliš.

Slovo o hudbě.

Ze stanoviska aesthetického od Věnceslava Hildweina.

Hudba má svůj pramen v duchu umělce, proto se také v ní charakter a bystrost jeho vyznačuje a to opět účinkuje na posluchače. Hudba má za účel, by v obrazotvornosti se vyvinující ideu na jevo dala, t. j. myšlenka, umělce z počátku obletující obdrží jakousi formu, že konečně k dokonalosti úplně dozraje, schránku fantasie opouští a svět svými zvuky pozdravuje.

Hudba ku vyvedení svému požaduje reproduktivní osobnosti, která buď hlasem neb hudebním nástrojem — ale nikoliv tak jak se to u jiného druhu umění stává, mechanicky ale s rozumem a s citem — prováděti musí.

Melodie se sama vyvinuje, když cít umělcův tvar melodický dostává, tak že zvuky, jimiž on se zabývá, z poneáhla v jasný a čistý obraz splývají.

U díla uměleckého jiného druhu musíme se v jakémisi duševním stavu nacházeti, by se duchu pochopitelným stal, tak jak se to u *malby* a *poesie* stává.

My můžeme na příklad mistrovská díla poesie, plná rozmarů a veselosti poslouchati, aniž by s to byla náš duševní stav změnit, aneb naopak jsme plni rozmarů a pozorujeme dílo malby, nám nějakou truchlivou scénou vyobrazující; téměř lhostejně potuluje se duch dále, a zanechá nás v pře-dešlém stavu.

Jinak to ale nalezáme v hudbě. Můžeme se protiviti jakkoliv chceme, musíme s ní předce v harmonii jednu splynouti. Pak-li je veselá, zahání trudnosti z duše naší, pak-li smutná, ustoupí žalu lehká mysl. Příčina záleží v tom, že při poslouchání nějaké básně neb při pozorování jiného uměleckého díla se více vedlejšími věcmi zabýváme, tak že častokráte krásu a velikost těchto děl málo aneb docela si nevšímáme, kdežto my hudbou tak jak dechem geniovým se docela změněny cítíme, z toho světa v jiné čarovné kraje zalítáme.

Co zatím poesie k naší mysli mluví, v malbě se oko naše potápí; účinkuje hudba nejdříve na sluch, rozjařuje city a utvoří v duchu obraz. Ona maluje a líčí, nový neznámý život v žily naše vlévající. Ona rozčiluje fantasii naši, a podržuje ji v stavu tom; rytmus jsoucnosti naší zharm onisuje, my poznáváme v tom onu krásu, která nás z všedního pozemského života do nadpozemské unáší říše.

Jaké city kolikráte v sobě chováme a nechť i o tom přemýšlíme, přece slovy vyjádřiti s to nejsme, což jedině nám hudbou možno jest. Řečí vyvinuje se jen myšlenka, a sice ve své úplné formě; co ale při tom cítíme, v jakém stavu se duch náš nachází, jak v nás burácejí vášně atd., můžeme sice buď důrazem v řeči, neb zvukem hlasu vyjádřiti. Hudbou se ale všechny city, které v nás překypují, dokonale na jevo dáti mohou. Hudbě samé schází vlastně speciálních myšlenek, kde jí ale chybí, jest zde poesie její věrná doprovoditelkyně, a na místě hlásek povstanou slova — a *píseň*.

V písni naznačují slova jen suchopárnou myšlenku, anto hudba ale duševní náš stav zřejmě naznačuje.

Konečně jest hudba řečí všech národů — ba docela jest řeč celého světa, proto nemá zvláštních slov. Ona jestif páská všech národností, která je jako žádná druhá k sobě víže, a když se i v hudbě každého národa jeho jistý *karakter* jeví, kterým *všelijaké rozdíly* povstanou, přece budou obyvatelé jihu hudbu národů severních obdivovati, tak jako my hudbu druhých dílů světa bysme si oblíbili.

Hudba postačí duchu, bez ohledu na speciální formu, neb má-li se duch z vazby pozemské na perutích v oné čarovné kraje povznést, zapotřebí jest mu hudby.

Jest tomu už takřka od počátku světa tak — což arci už dosti veliký letopočet — a nezmění se to, a kdyby svět a tvorstvo ještě millionů let trvalo.

David Garrik.

Nástin životopisný, sděluje A. E. Žďárský.

Největší a nejslavnější divadelní herec Anglicka a snad všech časů a národů byl David Garrik. Že jsme s ním galerii divadelních umělců počali, omluví nás zajisté každý, kdo divadelní poměry vůbec zná zevrubně. Jedná se nám hlavně o to, abychom ukázali, co jiní národové již v úplné dokonalosti měli, když národ náš, okolnostmi stísněn, takřka dřínal, kam v umění divadelním dospěli, když národ náš několika hry za rok se uspokojiti musel a konečně jde nám o to, abychom naznačili, jak dalece v umění divadelním pokročiti možná, je-li pravý talent pevnou vůlí, láskou k umění, vytrvalostí a neunavnou pilností doprovázen. Podáme tedy v těchto listech životopisné nástiný Talmy, Rachelové, Ristoriové atd. a počneme s nejvěhlasnějším — D. Garrikem.

David Garrik narodil se dne 20. února 1716 v hospodě Heresfordské, kdež jeho otec co kapitán vojsko sbíraje ležel. Jeho rodina pocházela z Normandie a psala se původně „la Garrique.“ Děd jeho prchnul po vyzdvižení ediktu Nanteského do Angličan, by v této svobodné zemi útočiště našel. Otec Garrikův dosáhl u vojska místo kapitána a zdržoval se z větší části v Lichfieldu. Matka Garrikova, dcera to duchovního v Lichfieldském okrese, nevynikala sice krásou; za to však roztomilostí v obcování a veselostí se vyznačovala.

Mladý Garrik byl živý a šprýmovný chlapec, k němuž každý přilnul, jenž se s ním blíže seznámil. S mladým Davidem obcoval rád jmenovitě jistý pan Walmsley, první tajemník duchovního soudu v Lichfieldu. K učení neměl veselý chlapec již před tím velké chutě. Když byl 10 let star, dán byl do obecní školy v Lichfieldu; avšak více než čtení knih miloval Garrik společnost nejen svých souvěkovec, nýbrž i dospělých, jelikož již tenkrát cítil, že tam svému talentu platnosti dodati může. Jeho vtipné odpovědi, jeho veselé nápady a zvláště způsob, jak povídky, které byl slyšel, opět vypravoval, před ostatními žáky ho vyznačovaly a jeho náklonnost k divadelním představením nedala se zapřít. Dosáhnuv 11 roku svého stáří podnikl již sám provozovati komedii s chlapci a děvčaty.

Vyzkoušev napřed poněkud schopnosti své a své společnosti a obdržev dovolení od rodičů, zvolil k představení tenkrát oblíbený kus „Důstojník branníků;“ jedna jeho sestra musela komornou hrát a seržána „Kite,“ charakter to horlivého chvatu a divokého rozmaru, vyvolil sobě sám. Samuel Johnson, jenž později tak znamenitým se stal, byl o proslov požádán; avšak on odmrštil prosbu tu navzdor tomu, že malého Garrika velmi miloval. Garrik uměl si však pomoci a kus byl tak dobře proveden, že posluchači překvapeni byli a drahný čas po tom bývala Kiteova lehkost, živost a rozmar předmětem obdivování.

Nedlouho po této pro Garrika velmi významné události byl od svého strýce, bohatého to vinárníka v Lisabonu, k návštěvě pozván; snad leželo to v úmyslu tohoto muže, by svého bratrovce za vinárníka vzdělal; avšak on se brzy přesvědčil, že se jeho veselost a duchaplná živost s přísnou a suchopárnou kupeckou prací nesrovnávaly a Garrik zůstal jen rok v Lisabonu. Mezi tím časem seznámil se s mnohými rodinami, dosáhl u nich velké obliby a byl často od anglických kupců k jídlu pozván. Zhusta stalo se, že jej po jídle na tabuli vyzvedli, by verše a scény ze známých činohr deklamoval.

Jakmile se do Anglicka navrátil, poslal ho otec okamžitě do školy Lichfieldské; avšak jeho letora byla příliš těkavá, jeho mysl příliš nestálá, než aby ve škole nějakého jen prospěchu docílil. Na štěstí byl ještě Samuel Johnson v Lichfieldu, s nímžto se často scházival, a jenž ho později za svého žáka přijal, aby ho s řeckými a latinskými klasiky seznámil. Johnson překypoval učeností a sděloval mu nejjemnější poznámky o duchu a zvláštnostech těchto národů; avšak jeho roztržitý a těkavý přítel Garrik těžil jen malého užitku a jeho myšlenky zaměstnávaly se jedině s jevištěm a s vypracováním činohr. Po šesti měsících omrzelo to Johnsona, třem neb čtyřem žákům díla starých spisovatelů

vykládati. I ustanovil se se svým žákem Garrikem, své štěstí v hlavním městě zkoušeti.

Sotva Garrik do Londýna přišel, dal se do Lincolns-Janu zapsati. Jeho příznivec Wolmsley dal mu také doporuční list na profesora Kolsona; avšak Garrik nemaje dostatečných prostředků, vstoupil teprv druhého roku (1738) do domu prof. Kolsona, když byl mu strýc, jenž v Londýně zemřel, 1000 lib. šterlinků zanechal.

Vyučování takého důmyslného myslitele nemohlo bez prospěšného vplyvu zůstat; avšak punkt, okolo něhož se myšlenky a snahy Garrikovy otáčely, zůstal tentýž a když po krátkém čase též rodiče mu zemřely, neváhal, by dlouho již zamýšlený plán uskutečnil — a divadlu se oddal. Před tím však ještě se o to pokusil, se svým bratrem Petrem vinárnu zříditi, avšak podniknutí toto se nezdařilo. Garrik obrátil se tedy se vši přísností k takému zaměstnání, jež nade všechno miloval a k němuž od přírody ustanoven byl, by si velké slávy jím dobyl.

Nejprve navštěvoval pilně společnosti nejlepších herců, získal si i přístup k představeným divadel a okoušel svůj talent v říkání jednotlivých oblíbených míst z rozličných činohr. Někdy zanášel se též pantomimickými cvičeními, by se jeho dar napodobňovací vyvinul. Při tom psal posouzení o hře a výrazech herců a uveřejňoval tyto malé články ve veřejných listech. *Byly v nich velice ostrovtipné poznámky a dobré myšlenky, prosty všech nejpapných, osobních nájezdů, jak se jich nyní zhusta užívá.*

Garrikova skromná nedůvěra k sobě samému zdržovala ho, by své síly na Londýnském divadle zkusil; užil spíše příležitosti, by svůj zkušební divadelní rok při divadelní společnosti, která se roku 1741 v Ipswichu usadila, prodělal. Byl přijat co spoluoud pod jmenem „Lyddal.“ Garrik vystoupil v rozličných kusech se skvělým výsledkem a zobrazoval rozličné charaktery s velkou pravdivostí.

Když mu zkušební rok šťastně uplynul, vystoupil dne 19. října 1741 ponejprv v Londýně na jevišti v Goodmansfieldu co Richard III. Po zralém rozvážení vyvolil si právě tuto hlavní roli kusu, jenž se vždy líbil národu anglickému, jelikož jest pln unášejších scén z historie anglické a zvláštních zemských mravů. Richard hodil se dobře k postavě Garrikově; rozličné náruživosti, které rozmanitostí a leskem jednání ještě více jsou zvýšeny, poskytly představiteli příležitosti, své vnitřní bohatství v dlouhé, nepřetržené řadě rozvinouti. Jeho lehký, přirozený a přec mocný způsob řeči a hry uvedl nejprv posuzovače, jimž takovéto představení něco docela nového bylo, do nemalých rozpaků. Byliť dlouho uvykli zvyšování hlasu s náhlým mechanickým sklesnutím tónů, čímž jaksí potlesk vynucen býti měl. Jednoduchá, přirozená výslovnost, provázená přiměřeným výrazem, obličej nebyla více slyšána a vidána, až u Garrika s plnou mocí vystoupila. Úžas a podivení vzrůstal s každou scénou a zvláště důrazný byl onen okamžik, kdež herec rouško lícoměrníka a státníka odhodiv, co rek a vojín se objevil. Kus tento musel se *sedmkrát* po sobě dávat. Pochvala, jižto mladý herec dosáhl, byla tak všeobecná, že největší divadla Londýnská „Drurylane“ a „Coventgarden“ prázdná zůstala. I ti, kteří pro nejlepší starší herce zaujati byli, vyznávali, že

rozmanitost a pravdivost hry Garrikovy všechno předčí, co až posud viděli. Garrik zapudil všechno brinkání, nafoukání, protahování a přehánění a vymohl za to práva přirozenosti, lehkosti, slušné prostoduchosti a přesného rozmaru.

Jeho týdenní plat byl z počátku velmi mírný a obnášel as 6 neb 7 liber šterl. Ale, když se objevilo, že značně vzrůstající příjmy nejvíce jen účinkování Garrikově se přičísti musí, usjednotil se s ním majitel divadla a povolil mu polovici čistého příjmu. Spolu vynasnažil se přednosta divadla Drurylanského, by Garrika pro své jeviště získal. Podával mu 500 lib. št. ročního platu a ujistil mu polovici příjmu v několika hlavních rolích. Sotva Garrik tuto smlouvu uzavřel, obdržel opět nové nabídnutí. Měl totiž ve třech letních měsících v červnu, lipnu a srpnu v hlavním městě Irském hrát, kamž se také v červnu r. 1742 odebral.

Pochvala, s kterouž se v Dublině potkal, převýšila všechno očekávání; byl co div světa obdivován a zbožňován. Divadlo bylo v nejparnějších dnech přeplněno posluchači, kteří nešetřili i svého zdraví — panovala tenkrát nemoc epidemická — by se účastni stali požitku, Garrika viděti a jemu se obdivovati. Epidemie, kteráž velmi mnoho lidí pohltila, nazvána byla pro posměch „Garrikovou zimnicí.“ Oslavený tento divadelní hrdina těšil se nejen velice ze značného zisku letního svého tažení, nýbrž i z přívětivého a laskavého přijetí, kteréhož se mu zvláště u šlechticů Irských dostalo. Na to navrátil se do Londýna, by svou hru na divadle „Drurylane“ započal.

(Dokončení.)

O malířství.

Krása je matkou veškerých umění; a poesie, hudba i výtvarná umění: plastika, stavitelství a malířství jsou jmena jejich dcer. Umění je nejušlechtilejší ovoce lidského ducha; zákony, časy, národové přežili se svými děly; toliko souhvězdí krásných umění třpytí se nepomíjitelně nad hřbitovy času.

Žádný plápol lidské duše nestoupá výše a rovněji k nebesům, žádné bažení nepřibližuje se více k božstvu, než snaha, jež uměle tvoří.

Výtvarná umění mluví k lidem v řeči jiného druhu; mluví obrazy — takřka obrazopísmem, jehožto znamením co do zevnějšíku rozumíme. Každé pravé umělecké dílo účinkuje na nás magnetickou silou. Zočíme-li je, trhne to bleskurychle duchem naším. Poznáváme v něm výtvar božské síly v člověku se nacházející a vidíme v něm zrcadlo vlastní bytosti. Výtvarné umění je tedy také věčné a nepomíjitelné ve svých přesných dílech, když i látka, z nížto je umění tvoří, jako vše pozemské v prach se rozpadne. Trvání materialu je cosi nahodilého. Mramor se rozpadne, na kovu hlodá čas, barvy vyblednou; avšak kámen, kov a barvy nebyly tím, čím vlastně dílo povstává. Pokolení země a světy pomínou; avšak velká umělecká díla žijí ustavičně.

Úloha malířství je, všecko krásné v postavách viditelných a sice na ploše vypočítati. Nejprvé nanášejí se na

plochu, která buď z plátna neb vápna, skla, dřeva atd. sestává, kreslením obrysy tělesa, jež se představití má.

Jelikož malířství od skutečné prostrannosti upouští, přec však mamou zhloubčení výhost dáti nesmí, musí dle optických zákonů, dle nichžto se předměty dle vzdálenosti zmenšovati zdají, obrysy zkrátiti. To se stane *lineární dálnotvárností*. Mam skutečného vyplnění prostoty tvoří *světlo a stín*. Konečně se k tomu přidruží *barva*, nejhlavnější to živěl malířství, kteroužto všechny vyvedené předměty teprv ve skutečné živosti se objeví. *Stín a světlo* v střídavých poměrech a *polotemno* doplňují úlohu malířství.

Malířství musí na částě lidské postavy největší váhu klásti; neboť jest sídlem duševního výrazu. Obličej je výrazem nejen přirozeného alebrž též i samou vůl vyvinutého charakteru. Ostatní postava nemá stejné významnosti; můžeť v šaty zahalena býti.

Malířství se rozděluje dle rozličných poměrů rozličně. Dle rozdílnosti předmětů, kteréž v obraze převládají, mohou se obrazy rozdělit na *tři [druhy a sice a) na nichžto lidé, b) zvířata, c) příroda vypočítati jsou.*

První jmenuje se *historickým obrazem*, i když látka jeho z historie vzata není. K historickému malířství náležejí též *allegorická i mythologická* jakož i *dějepisná vyobrazení* ano i *obrazy ze života* (žanrové obrazy) a *podobizny*. Historické malířství je nejobsáhlejší druh malířství. Jemu nejbliže co do objemu a důstojnosti stojí *malířská vyobrazení předmětů přírodních* neb *krajinomalba* v nejširším smyslu slova, k čemuž se též prospektové malby měst a *malířství mořevidné* počítají.

V krajinomalbě rozeznáváme dva druhy a sice *krajinomalbu a) skutečných, b) ideálních krajin*.

a) Krajinomalba, která *jistou skutečnou krajinu* věrně zobrazuje, musí vynikati správností a pravdivostí, šťastným pojmutím příznivého stanoviska a volbou přiměřeného osvětlení.

b) Účelem *ideální krajiny* jest, vzbuditi charakteristicky uspořádanými výjevy přírodními jisté pocity.

Třetí druh malířství je *malířství zvířat*; ono jest obmezenější než dva svrchu udané a poutá jen tím, že nikoliv *jednotlivá* individualní *zvířata*, nýbrž *charakter zvířat*, buď v poklidu neb činnosti se nacházejících s přiměřenou věrností a rozmanitostí zobrazuje. *Zátiší* jmenují se konečně ony výrobky malířství, jež se nápodobením bezživotných předmětů (květin, ovoce, nádob) zaměstnává.

Co se technického vyvedení, totiž vzhledem na materiál a zevnější způsob zacházení s ním týče, rozeznáváme následující druhy malířství.

1. *vosková malířství* (vpalovací malířství), kteréhož staří milovali, jehožto známost pro nás větším dílem vymizela).

2. *smaltová malba* (Email) a *malba na skle*.

3. *malba na obmítce* (Fresco), kdež se vodními barvami na vlhkém vápně maluje.

4. *pastolová* neb *tužková malba* (Pastellmalerei), kdež se suchými barvami maluje.

5. *olejná malba*, kdež se barvami pakostí (Firniss) rozetřenými maluje, a konečně

6. *vodobarevná malba*, kdež se obou barev používá.

Nadšenec pro Mozarta.

Výjev ze života českého umělce od A. Melišové, roz. Körschnerové.

W. A. Mozart zemřel. Bolestná zpráva tato roznesla se r. 1791 po celé Evropě. Veškerý svět musikální truchlil nad nenahraditelnou ztrátou tohoto genialního skladatele. Nejen v domech skromných měšťanů, nýbrž i v palácích knížat a velmožů, všude — všude stejný rozhostil se smutek nad zašlou tou hvězdou první velikosti. Bleskurychle dostala se tato zpráva také do Berlína, kdež právě toho času několik znamenitých českých hudebních umělců se zdržovalo.

Neočekávaná zpráva o smrti Mozartově vzbudila i zde velikého pohnutí; šlať od úst k ústům a v brzku nepovídalo se v Berlíně o ničem jiném, než o této smutné události.

Téhož času stál v jednom domě za skleněnou síní muž elegantní asi 46 let starý. Genialní tahy a významné oko daly na neobyčejnost ducha jeho souditi. Na první pohled poznal by v něm i méně bystrý pozorovatel umělce a tak tomu bylo skutečně. Byl to *Bedřich Benda*, nejstarší syn českého virtuosa Františka Benda, komorní hudebník krále Pruského a spolu znamenitý skladatel opery „Orfea“ a operetky „Květinárka.“

Benda stál na svém místě nějakou chvíli a naslouchal líbezným zvukům harfy, jež z tohoto domu vycházely. Znalť ruku, kteráž lahodné tyto tóny mistrovsky vyluzovati uměla. I šelť blíž a blíž a již stál před samými dveřmi, odkud mocné proudy zvuků královského nástroje se řinuly. Jak se zdálo, skládal umělec na harfu nové dílo, kteréž, ač ho Benda jen po kouskách slyšel, krásné býti se zdálo. Tu však opět zavzněla harfa a první akkordy oznamovaly, že to je fantasie na menuet z věčně krásného „Don Juana.“

Zpolehounka otevřel Benda dveře. U prostřed pokoje sedí, harfu maje v ruce, jeho přítel Karel, druhdy komorní virtuos na harfu u dvora ruského a hraje zanícen nejnovější dílo své. Jeho líce nabývají červenosti, jiskrné oko září radostně a z celého zevnějška dalo by se spíše na ohnivou povahu italskou než na skutečnou českou národnost jeho souditi. Karlovy prsty probíhají struny nádherného nástroje a ověňují nejpůvabnějšími arabeskami, pasažemi a závitky rozkošnou themu menuetu, jež jako překrásná duha z těchto tónových ozdob prokmitá. Nyní doznívají poslední zvuky menuetu. Karel rozprává opět svou myšlenku, kteráž jaksi Mozartovu ideu doplňuje a končí bleskurychlou kadencí, po nížto opět menuet pianissimo jako z Eolové harfy zaznívá. Benda stojí a naslouchá rozkošným harmoniím jako u vytržení.

„Karle, ty hraješ v skutku jako sám Apollo,“ zvolal Bedřich hudbou touto nadšen, a krk bych na to vsadil, že by zvuky těmito i srdce ledové roztálo.

Harfeník poznáv hlas svého přítele obrátil se s líbezným úsměvem a pravil: „Vid, není přec nad Mozarta a jeho božské skladby.“ A opět zavzněly struny a opět zavzníval Mozartův menuet z Don Juana.

„Překrásně, překrásně,“ jásal Benda.

„Ano, překrásné, nedostižné jsou ty myšlenky Mozartovy,“ opětoval harfeník a ve svém uměleckém zanícení hrál tak mistrně, jako snad nikdy. Nyní skončil, a vstav ze sesle,

zvolal nadšeně: „Božské jsou ty myšlenky, tak jednoduché a přec tak krásné! Mozarte, Mozarte, tys králem mezi všemi skladateli!“

Benda padl Karlovi kolem krku, líbal jej a zapomněl ve svém zanícení na zprávu, kterou vlastně příteli svému přinášel. „Karle, tys velký umělec!“

„Ty mne přeceňuješ,“ milý Bedřichu, „co pak jsme my vedle Mozarta! On jest velikán v říši hudby, s nímž žádný zápasiti nemůže! Člověk pohlíží s úžasem k němu jako k bohu a cítí teprv slabost svou! Mozart je a zůstane nepřekonaným!“

Tu se zadumal Benda, vzdychl z hluboka a pravil: „Bohužel však, že je překonán!“

„Co to blaboniš? Mozart a býti překonaný, to je holá nemožnost! A kým je překonán?“

„Nezvratným osudem — smrtí!“

„Pro Bůh, co pravíš Bedřichu, ty žertuješ?“

„Nikoliv! Je tomu tak. Přišel jsem ti sděliti tuto smutnou zprávu, jež zajisté celý Berlín ba i snad celou Evropu v hluboký smutek uvrhla!“

„To není, to nemůže být pravda,“ vzkřikl Karel zoufale! „Mozart je ještě mladý a svěží, v tom vězí úskok Sarlieriho, jeho soupeře! Mozart nemůže a nesmí být mrtev.“

Bedřich trudně pokrčil ramenama a sáhnuv do kapsy, vyňal z ní noviny a mlčky je podal Karlovi. Tento mu je kvapně z rukou vytrhl, a nedůvěřoval ani zrakům svým, když četl: Dne 9. prosince 1791 skončil ve Vídni věhlasný skladatel „Don Juana“ Wolfgang Amadeus Mozart na změknutí mozku. Poklid popeli jeho!

Karel zbledl a list mu vypadl z rukou. Krásné jeho tahy náhle se změnily. Oči jeho divoce se koulely, tělo se chvělo a patrně bylo viděti, že v duši jeho strašný boj lomcuje.

„Mozart! Mo — zart!“ zasténal Karel úpěnlivě, oběma rukama za hlavu se chopil, boje se, aby ho strašná zpráva smyslů nezbavila a sklesl na sedadlo. Chvíli zřel před sebe a hleděl na harfu před ním stojící. Nyní vstal a podivný úsměch přeletěl tváře jeho.

„Když není Mozarta, není třeba i harfy mé!“, zvolal jako silný a uchopiv drahocenný nástroj mrštil jím prudce o zem, až se to strašně po celém doáně rozlehlo. Šlápnul na ni a skvostný nástroj ležel tu na sta kusů rozdrčený. Na to zavrával až na stěnu a zůstal zde jako zkamenělý státi.

Benda hleděl na to vše s podivením. Bylť na nejvýš pohnut pohledem na tuto mohutnou, nezkrótitelnou vášeň, kteráž v krvácejícím srdci ubohého Karla soptila. Ani jediného slova výčitky nevy pustil z úst svých, neboť sám cítil přehluboko ztrátu, ježto úmrtím Mozarta hudebnímu světu nastala. Vědělť, že je Karel nejnadšenější zbožňovatel Mozarta, Sedl si tedy do kouta na pohovku a pohlížel trudně na proud slzí, jež se nyní z očí Karlových řinuly. Za nějakou chvíli přiblíživ se ku Karlovi těšil ho.

„Utiš se Karle, tímto divokým bolem nevzkřísíš tvého miláčka, aniž roztrášená harfa probudí více v Pánu zesnulého. Upokoj se; vždyť není vše ještě ztraceno. Ačkoliv Mozart zemřel, budou jeho genialní skladby věčně — věčně žiti a nás oblažovati a také za tvou harfu dostane se ti skvělé náhrady.“

„Není mi třeba náhrady,“ zalkál Karel, „nižádné náhrady; neboť nepotřebuju žádného nástroje více.“

„Jak tomu mám rozuměti?“

„Ach, ty tedy nepochopuješ, že je nyní veta po veskeré hudbě, že sklesla s Mozartem na věky do hrobu, odkud ji žádný více neprobudí.“

„Ty jsi málomyslný, Karle! Co pak nemáme ještě Weigla, Wintra, Paera, Boildieu-a, což nemáme Cherubiniho, Mehula a nadějného Beethovena a jiných více?“

„Sami to učňové, kteří nejsou hodni Mozartu řemínky rozvázati! On jedině je ten pravý, ryzý zdroj, z něhož vši-

chni čerpají a zdroj tento vyschl a s ním vyschne i poslední pramen pravé hudby a proto nechci a nebudu více hrát!“

„Rozumím ti Karle a ctím tvůj bol; avšak doufám, že myšlenky tyto mimo sebe pustíš, a že jako druhdy okouzlovat budeš obecenstvo hrou svou na harfu.“

Avšak Karel zavrtěl hlavou, ukázal na zříceninu nádherného nástroje a pravil:

„Pochována je harfa má a s ní i život můj. Mozart zemřel a s ním i všechny krásné sny a naděje moje! Nebudu více hrát.“

(Pokračování.)

Feuilleton.

Dopisy z Čech a Moravy.

Z Brna. (Beseda dne 18. prosince.) Jsem v rozpaku, mám-li chválit dříve výtečného Křížkovského a účinkující při této besedě, anebo četné obecenstvo, jež se vzdor nepříznivého počasí tak hojně shromáždilo a svědomitým vyznamenáním jednotlivá čísla programu odměňovalo, a tím jistě dobrý vkus a jakýsi rozhled v posouzení provozovaných skladeb dokázalo. Beseda se odbyvala opět v Lužankách; sál byl přeplněný nejvybranějším obecenstvem. Sám pan místodržící hrabě Chorinský počil tuto besedu svou návštěvou a patrně jevila se na tváři Jeho Excellenci a v potlesku, jímž se u všeobecném rozjaření zúčastnil, nepopíratelná spokojenost. Obecenstvo v čamarách, ve fraku, dámy větším dílem v národních barvách a asi 20 Moravanek v malebném kroji národním, poskytovalo pozornému diváku krásný obraz rozmanitosti a sledovalo s upnutou pozorností zajímavému programu. — Znamé sbory „Vltava“ od Vogla, „Těžké orání“ od Vašáka provedl zpěvácký spolek vedením Křížkovského, jenž od obecenstva při prvním vystoupení vřele přijat byl, se vsí pilností; leč první sbor se nám, co do provedení líbil více. „Naprej“, sbor od Davorina Jenka — stejně a všim právem si získal hlučného potlesku obecenstva. Všecka chvála náleží pánům členům zpěváckého spolku, kteří i co do zpěvu, zvláště pak čistým vyslovováním cizích slov se vyznamenali. Aj, což cizích slov? Což není Čech Slovan, což není Moravan Slovan, což není Srb, Chorvát Slovan a což nejsou Slované bratři spojení podobným jazykem a stejnou páskou bratrské lásky? Dosti těchto volání bujných citů; dají se lépe a vroucněji cítit než-li vyslovit. Pokračuji dále v programu. Pan P. opět zpíval, jako v první besedě. Slyšeli jsme národní písně, které pan P. dosti vřele a původně přednášel. „Milostná píseň pod Vyšehradem“ od Dra. Hanslíka též nás libou a slo-

vům přiměřenou melodií potěšila, a byla zdařilým provedením tím více zvýšena. Sl. H. deklamovala „Obranu ženského pohlaví“ od našeho nesmrtedlného humoristy Ruběše. Sl. H. osvědčila nemalé vlohy k deklamování a nepochybujem, že přiměřeným cvičením i co do přednášení i co do příslušného užívání rozličných gest dosáhne chvalné obratnosti. Ostatně přednášela zdařile a jsme jí velmi povděčni za laskavé účinkování. „Andante et étude de concert“ pro piano od Schulhoffa hrál pan H... v celku zdatně a těšili jsme se zvláště z dosti velké sběhlosti levé ruky p. H. P. Zelniček hrál svou skladbu (variaci na housle) a přidal, jelikož byl vyvolán, hezkou fantasií na národní písně, nejspíše také od něho. Pan H... se velmi líbil a to všim právem, neb se zná v užívání tohoto nástroje v hojně míře. Nezbyvá mi konečně, nežli jedno číslo programu a poněvadž mne nejvíce zajímalo, nechal jsem si zprávu o něm ku konci, bych se o něm obsírněji a co možno nejsvědomitěji vysloviti mohl. Totiž páté číslo programu byl nový sbor od Křížkovského, sbor, kterýžto i co do vzorného vedení hlasů, i co do krásné, národnímu živlu slovanskému dokonale přiměřené hudby, i co do skvělého provedení od pp. zpěváků stejně vynikal a alespoň, co se týče mne, korunu první ceny sobě zasloužil. Jmenuje se „Dar za lásku“ a uvádí v hudbu něžnou píseň národní moravskou. V celém sboru vane ona vlnadná, a při tom libá temnost moll-ového G, jež podobně v mnohých písních národních, českých, jako upomínka z dávných časů Libuše a Čecha vládne. Křížkovský je Slovan s celým tělem a s celou duší, každý tón tohoto sboru jeví patrně ducha skladatele slovanského, hudby národní. Sbor se pohybuje z většího dílu v prestu. Avšak brzy zase postoupí místo své krásnému, jednoduchému Andante, ježto jako zpěv pastýřský mysl a cit, bujným presto rozhorleným, ukolíbává. Jemné dur provází Andante, až konečně presto opět v $\frac{6}{8}$ taktu bouřlivě za-

vzní. Střídá se opět s Andantem a opět presto následuje a výtečný sbor se skoro v prestissimu skončí. Veliké těžkosti, jež toto dílo Křížkovského bez odporu zpěvákům klade v cestu, byly, jak provedení dokázalo, energií ředitele a neunavnou pílí a dychtivostí pp. zpěváků přemoženy. Bouřlivý potlesk následoval a sbor, jemuž bych jen časté opakování prvního motivu vyčítati mohl, musel se opakovat. Sláva, však Kř. ! Sláva sboru slovanskému! Provedení bylo skladbě rovno a zpěvácký spolek ním dokázal bezpříkladnou energii svou a zlaté ovoce řízení spolku Pavlem Křížkovským. Konečně program došel svého konce a jako v první besedě, zasedlo obecenstvo skvělým výsledkem rozveselené, za stoly. Vojenská hudba, vedením p. kapelníka Tomana, zaujmula podium a zavzněly zvuky národních písní, provázeny potleskem a jásaním celého shromáždění. Jeho Exc. pan místodržící opustil, patrně v nejlepším rozmaru o 11. hodině sál a hlučné „sláva! at žije!“ doprovázelo vznešeného hosta. Já však odvolávám slavně výčitku, již jsem první besedě dělal; totiž „že jí schází ráz besední“ a vyznávám se, že jsem se v besedě, dne 18., bavil výtečně, ač jsem se pohyboval mezi tvářemi cizími. Ano cizími co do tváře, stejnými však, co do smýšlení a co do lásky k živlu mateřskému, to jest k živlu a národu slovanskému!

l-r.

Z Boleslavi. (Kullasova společnost). Od nějakého času mešká tu Kullasova divadelní společnost řízením činného pana Štandery a potvrzuje i zde dobrou svou pověst. Dne 15. pros. dávala společnost tato „Petra Sapára“ dne 17. pros. „Narcise“ dne 20. pros. „Nevěstu“ od J. Nerudy a „Ženichy“ od Macháčka se slušnými výsledky. V sobotu dne 21. vystoupil poprvé nově přijatý člen pan Mošna v Tylově „Jiríkovo vidění“ co Jirík a osvědčil přirozenou nenucenou hru, dobrou a zdravou komiku. Orgán jeho je zvučný a zpěv dobrý. Chvalně si počínali pan Jelínek (Bonifác), sl. Krausová (Eufrosina)

sl. Lipšová (Kačenka) a pan Štandera. Na to dával se dne 22. pros. Raupachův kus „Mlynář a jeho dítě“ k účelu dobročinnému. Sl. Lipšová (Marie), pp. Jelínek, (mlynář), Mošna (hrobník) byli za správnou hru potleskem odměněni. V úloze Dobromila vystoupil poprvé pan Frankovský, nově přijatý oud. Má pěkný orgán, dosti obratnou hru a jest co zjev divadelní slušný. Společnost páně Kullasova honosí se některými dobrými členy. Jeden z nejprvnějších je zajisté pan Jelínek, vedle něho dlužno jmenovati pana Brauna, pak pana Kastnera. Co se pana Štandery dotýče, je věru obratný uspořadatel jeviště a jest majetníkem pěkné garderoby. Ze slečen vynikají sl. Krausová a sl. Lipšová. V pátek dne 27. prosince bude se opakovati „Narcis.“ Návštěva není valná a divíme se věru netečnosti obecnstva, kteráž zde panuje. —1—

Z Kouřimi. (Hudba, divadlo, škola.) Po dlouhém spánku, jsouce pohříženi v myšlénkách, byli jsme zotaveni hudbou t. j. hraním na housle p. J. Hercíka, který tu ty dni k nám zavítal a ještě dosaváde se zde zdržuje. Uspořádal též letitý již muž zde koncert v hostinci „u zlatého hroznu“, koje se nadějí, že přec jeho s velkým namaháním spojená hra dojde uznání. — Ale bohužel zavítalo málo posluchačů k němu — k muži dobrosrdečnému, jemuž by člověk již ze srdce přátel měl částečku, jižto si sám na svých zvacích lístcích koncertních ustanovil. — Byl doprovázen souzvukem zdejších smyčcových nástrojů, jež ho v líbezný jeho hře podporovaly, zde a tam ji kráslice ano i také hyzdice. — Příjem nebyl skvostný v ten večer. — Obecnstvo, litujíc trpkým osudem pronásledovaného umělce, se rozešlo, lépe řečeno z pokoje vytratilo; — ne nechajíc ani hudce výtečného úplně dohráti. Nevím, bylo-li to ze soucitu, aneb z kouzelného účinku hry páně Hercíkovy, že mnozí nemohouce pro něžnost, jakou v srdci chovají, hru déle snést, dolů do kassina spěchali, zanechavše umělce samotného! — Pan Hercík uspořádá budoucně koncert s doprovázením piana. Přejmu lepšího zdaru a radosti, než-li jakovou nejprve překvapen byl. Dne 26. t. m. se zde hrálo od městských ochotníků „Loupežníci na Chlumu.“ Čistý výnos připadá na školu, kterouž očekáváme všichni věduce, že bez škol nevykvetě národu žádné blaho. Musí ale býti též k tomu statečný personál a je-li ten — má se všestranně podporovati a přičiní se zajisté požadavkům nynějším za dost učinili. Stavěti v skutečnosti jest lépe, než-li povětrnými budovami si nechat rozum másti a zajisté ta skutečnost že připraví budoucímu lidstvu blaženost. — J. H.

Z Písku. (Produkce z pěv. spolku). Jak již oznámeno, dával zpěvácký spolek Písecký svým přispívajícím údům dne 19. prosince večerní zábavu v sále

u „bílého lva.“ Společnost vybraná a dosti četná bavila se nenuceně až pozdě do noci. Největší zásluhu o tuto zábavu má arcireditel zpěv. spolku p. Jos. Soukup, který na všeliké překážky nedbaje pevnou vůlí docílil, co se již po dlouhý čas výborem odkládalo a odkládati ještě chtělo. Program byl dosti zajímavý. Zábava započala sborovým zpěvem: „Pozdravení pěvcovo“ od Veita. Pak následovala ouvertura „Zampa“ pro smyčcové stroje a piano na 4 ruce. Na to deklamovánka od Heyduka, atd. Nejlépe se líbilo: „České perle“ od Ed. Nápravníka, dosti hbitě přednesené slečnou Mašnerovou, pak „Ohlasové národních písní“ od J. Soukupa, sestaveno pro smyčcové stroje a piano na 4 ruce; musely se opakovati. Taktéž se musela opakovati něžná píseň: „Loučení“ od J. Soukupa na slova J. z Hvězdy. „Kovářská“ od Procházky se též přednášela; škoda že pěvec ochroutil, čímž se s účinkem očekávaným minula. Ukončilo se pak „věnečkem z národních písní“ pro sbor zvlášť upravených. I deklamace p. Hubala se líbila.

Z Poděbrad nad Labem 28. prosince. (Divadlo. — Zpěv. spolek.) Minulý týden zavítali vysoce vzácní hosté do staroslavného města našeho. K pozvání totiž zdejšího majitele panství, pana barona Siny, přijeli sem vyslanec francouzský u našeho dvora, vojvoda Grammont, i mnozí jiní údové všelikých jiných vyslanství, anglického, saského, pruského, bavorského atd., hlavně k tomu účelu, aby se tu honbou zabavili; neboť honby na zdejších panstvích pžívají ode dávna daleko široko pověsti slavné. — K počtě těchto vzácných hostů hráli naši ochotníci v pátek dne 20. t. m. v zámecké kapli divadelní kus „Statek Lhota“, a to velmi zdařile, jakož vůbec vyznati musíme, že podniknutí toto dobře prospívá. Na divadle byl transparent, k uvítání vznešených hostů se vztahující. Když hosté do skvěle osvětleného divadla vstoupili, zahrála hudba rakouskou a na to francouzskou hymnu „Partant pour la Syrie“, načež vojvoda Grammont mile překvapen poděkoval; pak zavzněla „Hej Slované!“ Vysocí hosté si vyžádali, aby se jen české skladby hrály a zpívaly a vytrvali až do konce, do 11 hodin. Při tomto slavnostním představení zpíval zdejší zpěvácký spolek „Heslo“ od Vogla, „Žezulinku“, polku od Tittla, „Národní kadrilu“ od Hellera, „Modré oči“, mazurku od Kavana a „Loveckou.“ Při odchodu vysokých hostů hrál orchestr opět „Partant pour la Syrie.“ Dozvěděli jsme se, že pan vojvoda Grammont zná se také trochu v češtině; jelikož prý se v mladém věku svém také 2 roky v Praze zdržoval. Honba vypadla nade vše očekávání; veliké množství bažantů a jiné zvěře postříleno. V sobotu 21. prosince odjeli hosté zpátky do Vídně. — Na den sv. Štěpána, 26. pros. dávano opět představení divadelní, i hrály se „Obžíaky“ a „Jeden z nás se musí ože-

nit,“ tento druhý kus obzvláště ku všeobecné spokojenosti. Z herců sobě zvláště dobře počínali pp. Obereigner a Jelínek, z hereček slečny Balcarová, Boučková a Tichá. Panu L. třeba vytknouti cynické a nevhodné extemporování, které arci na „galerii“ se líbiti může. Některým pánům pokulhávala paměť. Orkestr se držel statně až na ouverturu k „Obžíakům“, která byla nudná. Divadlo bylo nabito a pot se nám proudil z těla, jakobychem se těžkou prací ondali; a přece by snad lehkou bylo pomoci opatřením nějakého otvoru. Ten výpar snad také byl na tom vinen, že se lampy zalivaly, tak že se posléze rozhostilo v obecnstvu trochu egyptské tmy. Či jest olej tak drahý? Mezi hosty viděli jsme také pana P. Pohorelého, faráře z Nové Vsi, známého spisovatele českého, jenžto v průvodu zdejšího pana děkana divadlo navštívil. — Konečně se musím zmínit, že se i v našem městě konají hojné sbírky pro loterii ve prospěch Zdeňky Havlíčkové a lze se nadíti, že se hojně darů k tomuto účelu od nás odešle.

Ze Slaného. (Veliká zpěvní a deklamatorní akademie 15. pros. 1861.) Naše přání se vyplnilo, že jsme uzřeli ve svém středu věhlasného umělce a národního pěvce p. J. L. Lukese, a že jsme směli přislouchati jeho písním. Zavítal k nám s pp. F. Přerhofem a K. Bendlem, aby vsickni tři účinkovali v akademii dotčeného dne, jižto zpěv. náš spolek laskavým přispěním spolku lounského v městském divadle uspořádal. Zajímavý program obsahoval 10 čísel, z nichž 4 připadly p. Lukesovi — mimo solo v „Cikánech“, 3 p. Přerhofovi a ostatní 3 vyplnily sbory. Slyšeli jsme v 2. a 9. čísle národní písně, ale tak krásně, cituplně a významně, že ani vypsati nemohu. Byli jsme jako uneseni do jiných končin světa, slyšíc takový cituplný přednes písní, v nichž z nás málokterý se té krásy nadál. Každý byl dojat mistrovským zpěvem našeho novověkého Lumíra, a já viděl mnohou slzu v očích posluchačů, jenž mi jest důkazem, jak takovýto zpěv účinkuje na ducha lidského. Ale jakž jinak? Jsmeť Čechové, a slyšeli jsme lidu našeho písně. Kdož jim může upříti krásu? Písně L. Procházky „Naše“ slova od Hálek, pak „Pravý Čech“ báseň od R. Mayera tvořily č. 4. a 7. I byly krásně zpívány a doprovázeny, tak že pan Lukes bouřlivým potleskem a provoláním „Sláva!“ ano i vavřínovým věncem byl odměněn. Avšak to vše byl jen slabý odstín vděčnosti trvalejší, jižto v srdci chováme. P. Přerhof přednesl v číslech 3. 6. a 8. výborně, jakž jsme ještě neslyšeli deklamovat, „Ženichovy radosti“, „Žena“ a „Vysloužilec“. Pokaždé následoval hřmotný potlesk. Sbory v č. 1. „Kalina“ od Vašáka, v č. 5. „Cikáni“ od Vogla, a v 10. „Těšme se blahou nadějí“ od Hellera řídil p. Lukes sám. Zpěváci byli jako vyměněni,

neboť sami se přiznali, že nikdy si tak záležitosti nedávali, jako tehdy. Nadšeně zpívali v čísle posledním a neminuli se s žádoucím výsledkem. Ku konci byli všickni tři pánové z Prahy od vděčného našeho obecnstva vyvoláni. Ačkoliv teprve čtvrtek před akademií se zvalo, přece se sešlo četné posluchačstvo nejen domácí ale i z okolních městeček a vesnic. Naši jadrní rolníci co čtenáři novin byli zvědaví a dostavili se u valném počtu. Můžeme tvrditi, že bez rozdílu stavů bralo vřelého účastenství obyvatelstvo naše toho dne na této čistě národní a umělecké zábavě. Ano ještě po produkci bavili jsme se v hostinci na poště se svými vzácnými hosty až do 10 hodin, kde selounští zpěváci chystali k odchodu. Zpěv, hovor a celá veselost byla nenucena, k níž opět p. Prerhof přispěl svým zdařilým deklamováním. V živé paměti zůstane nám všem den ten příjemný a nemohouce jiného, zasíláme díky srdečné pánům Lukesovi, Prerhofovi a Bendlovi pak drahým bratrům do Loun a provoláváme: Sláva jim!

H. J. Vrbický.

Z ciziny.

Z Kolína nad Rýnem, dne 10. pros. 1861. (B. Smetana). Ač nejsem rádným dopisovatelem Vašeho časopisu „Dalibora“, zastávajícího zájmy hudby slovenské, zvláště české, nieméně mám za svou povinnost, abych Vám byť i jen krátkou zprávu odtud podal, neboť předpokládám, že tím čtenářům „Dalibora“ aspoň poněkud se zavděčím. Včera, vracaje se ze své cesty umělecké do vlasti, navštívil zdejší město náš rodák a slavný pianista p. B. Smetana a hrál v „druhém Soirée pro komorní hudbu“ ve velkém sále v hostelu „Disch.“ Slyšeli jsme jej nejdříve v Triu od Beethovena Op. 97 do B-dur a potom ve třech skladbách a) Nocturno od R. Schumanna, b) Berceuse od F. Chopina a c) Lied ohne Worte od Mendelssohna. Všecky tyto skladby přednesl výborně, začož se mu od obecnstva velké dostalo pochvaly. I úsudek soukromý znalcův zněl pro p. Smetanu velmi příznivě. Pisatel těchto řádků měl však ještě tu příjemnost, že mohl s p. Smetanou ve své libé si pohovořiti materštině.

J. Valenta.

Videň. (Beseda dne 16. pros.) Ve skvostně upraveném sále Dianském odbývala se dne 16. pros. velká slovenská beseda, kteráž četnou a vybranou společností vynikající skvělého úspěchu dosáhla. Výborové, studující to všech slovenských národů, byli vesměs v kroji národním, s trikolorním odznakem. O půl deváté počal koncert. Ze sborů slyšeli jsme horvátský „Slávská řeč“ (Brodneckůti u darca), jihoslovenské to „Hej Slované“ vedením a řízením zasloužilého prof. A. Förchtgotta, jemuž byla celá hudební

část svěřena. Sbor šel navzdor tak rozdílným silám výborně a byl as od 130 zpěváků přednesen. Velkou sensaci zbudil sbor „Utonulá“ od P. Křížkovského, jenž tak precísně a krásně proveden byl, že se opakovati musel. Konečně přednesen byl srbský sbor „Ajduci“ slova od Maletiče, hudba od Kor. Stankoviče. Sbor tento líbil se velice a nepochybujeme, že se i v jiných zemích slovenských co nevidět dávatí bude. Skladatel sám řídil skladbu svou. Co se týče solových přednesů, zpívala slečna Anna Andrová, sestra tenoristy Aloise Andra, píseň „Poletuje holubice“ od Karla Bendla, slovenskou „Aj, čo by bola“ a polskou dumku „Žal“ velmi utěšeně a dosáhla cituplným svým přednesem velké pochvaly, ano musela konečně slovenskou „Aj, čo by bola“ opakovati. Chvalně známý pěvec Löwových ballad pan Förchtgott přednášel tři písně „Strnom“, slova od Prešnera, hudba od Davorina Jenka, srbskou národní „Polečela šarentica“, a ruskou národní „Matuska golubuška“ tak významně, cituplně a překrásně, že poslední na všestranné přání opakoval. Dále vystoupil Pražský cellista a chovanec Pražského konservatoria pan D. Popper, jenž na svém nástroji pěknou pieču nám podal. Korunou koncertu bylo však vystoupení věhlasného našeho Alex. Dreyschoka, hrálf na piano dvě skladby mistrovsky a když čtyřikrát od nadšeného obecnstva volán byl, přidal svou vlastní kompozici, fantasií na „Ach není tu není“, načež hřmící bouře potlesku a pochvaly jej sprovázela. Dreyschok bavil se s L. Riegrem a mluvil vůbec jen česky. Po koncertě hrál Fuchsův orchestr taneční skladby. Program k zábavě byl v ruské řeči a měl významné heslo „Adin jazyk adin narod“ (jeden jazyk jeden národ). Besedě přítomni byli mnozí čeští říšští poslanci, mezi nimi také J. O. pan Clam-Martinič, Lev Thun, Ožegovič a jiných více.

Obzor umělecký.

— Fr. Liszt dokončuje v Římě oratorium „Svatá Alžběta.“

— „Dívka Korintská“ je titul nové opery od Rotta, která se tento měsíc v Berlíně provozovati bude.

— Balfeova nejnovější opera: „Dcera Puritanova“ dosáhla v Londýně neslýchaného výsledku.

— Barytonista Beck u dvorní opery ve Vídni, je na novo engažován a sice na deset let a dostane ročně 17.000 zrak. čísla.

— Nová původní maďarská opera „Szép Ilona“ (Sličná Helena) dávala se dne 19. listop. v Pešťanském maďarském divadle. Text opery je dle známé básně Vörösmartyho sepsán a hudbu složil Mich. Mosonyi.

— Kontraaltistka sl. Vestvaličová, roz.

Polka, dávala v Curichu s Miškou Hausrem několik četně navštívených koncertů.

— Vieuxtemps koncertuje v Londýně s neslýchaným úspěchem. Největšího výsledku dosáhl přednesem sonaty od Lad. Dusška, výtečného českého skladatele, jenž r. 1812 v Paříži zemřel a jehož krásné sonaty pro piano každý československý pianista by hrátí měl.

— Před nedávnem zemřel v Mohuči p. Ludvík Ješko, kapelník u pěšího pluku barona Wernhardta. Byl též u obyvatelstva Pražského co zdatný skladatel tanečních kusů, jichžto u Kristofa a Kuhé pak u Hoffmanna vydal, chvalně znám.

— Úmrtí. (Jindř. Marschner a Karel Lipinski — de Vigny†) Jindřich Marschner, dvorní kapelník v Hannoveru zemřel tam dne 14. pros. Narodil se r. 1795 v Žitavě, studoval nejprv práva a při tom pilně hudbu u učitele generalbassa Heringa a Schichta, vystoupil co pianista se šťastným výsledkem, obdržel protekcí uherského hraběte Amadéa místo učitele hudby v Prešpurku, kdež operu „Jindřich IV.“ složil a jí Karlu Webru do Drážďan, poslal, jenž ji tam na jeviště uvedl. Na to odstěhoval se r. 1822 do Drážďan, kdež se ředitelem hudby u německé a italské opery stal. Zde napsal operu „Dřevokrádce“ (text od Kinda). Na to vydal podobnou operetku „Lucretia.“ R. 1826 pojal za choť zpěvačku Marianu Wohlbrückovu, konal s ní umělecké cesty a přišel do Lipska, kdež operu „Úpíra“ napsal, kteráž zvláštní originalností vynikala a velmi se líbila. Na to složil operu „Ivanhoe“ dle Scottova románu, pak „Nevěstu Sokolníkovu“, komickou to operu. R. 1830 obdržel Marschner kapelnictví v Hannoveru, kdežto krásnou operu „Hans Heiling“ složil. Mnohem jasněji a samostatněji rozvinul se jeho talent v této operě, jakož i v „Templáři a židovce.“ Tyto dvě opery jakož „Úpír“ jsou nejlepší drahokameny ve věnci jeho slávy. Marschnerovy ostatní opery: „Zlatník Ulmský“ (text od Mosenthala) jsou méně známé. Jeho písně, mezi nimi „Klänge von Osten“ a duetta patří k těm nejoblíbenějším. Jeho tria, kvarteta jsou vzory elegantního komorního slohu. Od r. 1832 žil Marschner co dvorní kapelník v Hannoveru a když mu první jeho choť zemřela, pojal před několika lety zpěvačku Jandovu, kteráž též v Praze engažována byla. — Karel Lipinski, věhlasný polský virtuos na housle, zemřel dne 16. na svém statku Urřóvu blíž Zborova v Polsku. Lipinski nar. se r. 1790 v Radzynu a učil se již v 6. roku svého stáří hudbě u svého otce. Jeho vzor houslové hry byl jistý úředník Krenes ve Lvově. Lipinski stal se r. 1810 ředitelem hudby u divadla ve Lvově. R. 1814 slyšel ve Vídni Spohra, jehož hra se mu velice líbila. R. 1817 čel v novinách, že Paganini v Italii svou geniální hrou sensaci vzbuzuje, i odebral se tam a našel

ho v Piacenci, kdež se s ním v podvojném koncertu s velkým úspěchem slyšeti dal. Na to odebral se opět do své vlasti, koncertoval v Petrohradě, kdež titul prvního houslisty od JM. cara Ruského obdržel. R. 1829 setkal se Lipinski ve Varšavě s Paganinim a uspořádal zároveň s ním koncerty, při nichžto se obecenstvo na dvě strany rozdělilo, tak že vítězství mezi oběma se nerozhodlo. R. 1835 podnikl Lipinski uměleckou cestu do Německa, Francie a Anglicka. R. 1838 stal se koncertním mistrem v Drážďanech. Mimo veliké množství zdařilých a těžkých skladeb pro housle vydal též „Sbírku haličských melodií korálů.“ — Básník francouzský, Alfred de Vigny, člen akademie Pařížské zemřel dne 18. prosince, nejsa ještě 62 let star.

— „Písek do očí“ je titul nové veselohry, kteráž se v divadle „Gymnase“ v Paříži s velkým úspěchem potkala. Je prý velmi pikantní a hodila by se, anto povšechné slabé stránky lidského života v ní ostře bičovány jsou, též pro české divadlo.

— Ponsard, nejznamenitější ze všech nyní žijících francouzských dramatických spisovatelů, jehožto kusy „Lucrece“ — „La Bourse“ mu chvalného jmena dobyly, píše nyní novou veselohru „Pokrytství.“

— Sardonův nejnovější kus „Nos intimes“ dělá v Pařížském divadle „Vau-deville“ neslychané furore. Sardon, jehožto podobizny ve všech kněhupectvích Pařížských vystaveny jsou, je muž duchaplný a Napoleonu I. velmi podobný. Jeho kusy jsou velmi oblíbeny a dávají se velmi často. Sardon dostává denně 500 franků tantiemů (podílů z představení jeho kusů). Nejnovější jeho kus je „Ganaches“ (tulpaso-ové), jenž se nyní v divadle „Gymnase“ studuje.

— Divadelní novinky maďarské. Co nevidět budou se na maďarském divadle dávat „Az első magyar színészek Budán“ (První maďarští herci v Budíně — „Zách nemzettség“ (Rodina Zachova) — „Az orvosok“ (Lékaři) — „Iparszabadság“ (Svoboda živnostenská). Všechny kusy jsou od Vahota. Konečně „Szinmü a vigjátékban“ (Činohra ve veselohře) od Telihaie.

— „István első magyar király“ (Štěpán první král Uherský) jest titul nové historické tragédie, která se v uherském divadle poprvé s rozhodným výsledkem provozovala. Předmět je z historie vzat a s historickou věrností zpracován. Hlavní charaktery jsou psychologicky pravdivé, ostře kresleny a jmenovitě král Štěpán je vysoce poetická figura. Tragédie tato, v nížto charaktery důsledně provedeny jsou, patří k nejlepším pracím Dobsy.

— Benedixova nejnovější veselohra „Spiknutí krinolin“ dávala se nedávno v Kolíně nad Rýnem s velkým úspěchem.

— Nejnovější tragédie „Nabob“ od Rud. Gottschalla dávala se ve Vratislavi dne 10. prosince poprvé se skvělým výsledkem. Kus tento náleží, jak tamější noviny píší, k nejlepším a nejeffektivnějším dramátům, která v posledních letech se-psána byla.

— Auberovo poprsí mramorované je v knihovně Pařížského konservatoria vystaveno. Zdařilé toto poprsí zhotovil na rozkaz stolního ministra Dautan ml.

— Kristianu Oerstedovi, vynálezci elektromagnetismu a znamenitému přírodovědci, postaven bude v Kodani veliký pomník, jehož zhotovení svěřeno jest prof. Jerichau-ovi. Pomník bude stát na tříhranném podstavku a bude obklopen alegorickými figurami.

— Velký počet francouzských malířů, mezi nimi Gerome, odebrali se před nedávno do Egypta, by tam své studie konali. Mají i svou zvláštní loď, aby po Nilu až k prameni jeho plouti mohli.

Z Prahy.

Česka opera. Dne 29. pros. v neděli dostalo se opět českému obecenstvu představení české opery, dávala se totiž „Marta“ od Flotova, ku prospěchu veterána zdejší opery, pana Strakatého. Můžeme zase s potěšením vyznati, že nás výsledek uspokojil, k čemuž přispěly ale též dobré síly, jaké jsou: sl. z Ehrenbergů (Lady Durhamová), paní Procházková (Nancy), p. Reichl (Lionell), p. Strakatý (Plumkett) a p. Rafael (Tristan). Obě dámy zpívaly výtečně, z pánů nejlépe p. Reichl, který osvědčil vzácný svůj tenor, zvláště v báječné jeho výšce. I pan beneficiant se vyznamenal, ne tak zacházejícím již hlasem svým, jako výtečnou svou hrou; umíť se ještě jako mladík na jevišti otáčeti. Obecenstvo tleskalo zdařilým scénám, shromáždívši se tak četně, že nezbyvalo žádného koutečku více. r—r

— Koncert jednoty hudebních umělců Pražských, jenž se v pondělí dne 23. prosince v sále na Žofíně odbýval, obsahoval nové oratorium „Abraham“ od Blumnera. Hlavní přednost a síla tohoto oratoria jsou sbory, které o hudební znalosti a talentu p. skladatele svědčí. Méně vynikají sola i recitativy. Provedení řízením pana kapelníka Jahna nebylo takové jak pod kapelníkem Fr. Škroupem, a to bude as příčinou, že některá čísla žádoucího výsledku nedosáhla. V oratoriu účinkovali členové Žofinské akademie, Cecilského spolku, Hlaholu, něm. zpěv. spolku, král. zemského divadla a jiní ochotníci. Sola zpívaly sl. Miková, Ehrenbergová, pí. Procházková, sl. Blažková, Bartschová a Dráždíková, pak pánové Krén, Lukes a Rafael. Mezi všemi vynikal hlavně svým cituplným přednesem p. L. Lukes.

— Alex. Dreyschock koncertuje nyní

s vítězoslavným výsledkem ve Vídni. Uspořádal již 2 koncerty a sice dne 14. a 21. prosince. Vídeňské noviny hudební i politické překypují chválou o našem umělci. Dreyschock uspořádá dne 7. ledna třetí svůj koncert a odebere se na několik dní do Štýrského Hradce, by následkem pozvání v divadle tamějším koncertoval. Na to uspořádá ve Vídni ve velkém redutním sále koncert na rozloučenou, jenž se jediným svého druhu nazvati může. Dreyschock zamýšlí totiž tři úplné koncerty s orchestrem přednáseti a sice: Beethovenův Es, Mendelssohnův G-moll a Weberův F-moll. Toť v skutku úloha, kterouž jen obrovská síla a vytrvalost A. Dreyschocka provésti může.

— Pan Bedř. Smetana, na slovo vzatý virtuos a skladatel, jenž před nedávno v Leydenu v koncertě studujících na piano s nejskvělejším výsledkem účinkoval a čestným diplomem od nich vyznamenán byl, přibyl do Prahy, aby i krajané jeho geniální hře jeho se obdivovati mohli. Pan Smetana uspořádá v neděli dne 5. t. m. v poledne v sále na Žofíně koncert, v němž své orchestrální komposice: fantasie k Richardu III. a Wallensteinovu ležení provozovati bude. Mimo tyto přednese virtuos tento na piano Beethovenův koncert C-moll s průvodem orchestru a menší své skladby pro piano. Upozorňujeme hudbymilovné obecenstvo na tuto mnohoslíbenou zábavu.

— Zpěvačka sl. Löwensteinová, která se primadonnou německé opery státi má, přijede co nevidět do Prahy, aby zde vystoupila.

— Novinky divadelní. Navštěvovatelé českého divadla uvidí v příštích dnech několik zajímavých původních i přeložených kusů. Nejprve dávat se bude dne 5. t. m. tragédie „Poslední Rožmberk“ od chvalně známého Gustava Pfeigra Moravského, pak opět nová tragédie „Boleslav Ryšavec“ od téhož; „Tajemné psaní“ od H. Jirečka; „Veselohra“ od Jeřábka; „Veselý pohřeb“ od Vlčka; „Krejčí a kovár,“ fraška od V. Š. a tragédie „Král Vukašín“ od Vítězslava Háalka a bezpochyby původní drama „Smrt Ottakara II.“ od Jos. Junghanse; z přeložených uvidíme „Sklenici vody“ od Scribe, přel. Podlipská; „Dříve matinka“ od Korzeniowského, přel. Zalužanský; „On nežárlí“ od Elxe, přel. Zalužanský; „Kuliferda z Čtverákov“ od Hajniše.

— Pan Ferd. Mikovec, redaktor Lumíra, dokončil právě životopis slavného českého malíře Karla Skrety Šotnovského ze Závořic dle podstatných a dílem neznámých pramenů. Aby se však dosáhlo největší co možná dokonalosti, žádá p. spisovatel, aby, kdo některá bližší data o Skretovi, jeho rodině, o jeho obrazech na venku roztroušených má, laskavě mu je sděliti sobě neobtěžoval.